

Asia: VN/32389/2023

Lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi laeiksi terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain, sosiaalihuollon ammattihenkilöistä annetun lain sekä Lupa- ja valvontavirastosta annetun lain (15 ja 20 §) muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

1) Näkemyksenne muutoksiin, joilla vahvistetaan ammattioikeutta hakevan sekä ammattihenkilön kielitaitoa koskevia säännöksiä

Luontaishoitoalan Ammattilaiset ry pitää perusteltuna, että sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöillä on tehtäviensä edellyttämä riittävä kielitaito asiakas- ja potilasturvallisuuden varmistamiseksi.

2) Näkemyksenne muutoksiin, joilla laajennetaan Lupa- ja valvontaviraston mahdollisuuksia puuttua ammattihenkilön ammattioikeuteen ammattitoiminnan ulkopuolella tehdyn rikoksen perusteella sekä toisen EU/ETA-valtion tekemän, ammattioikeutta rajoittavan tai poistavan päätöksen perusteella

Yhdistys pitää perusteltuna, että ammattioikeutta koskevat ratkaisut perustuvat oikeusturvan turvaavaan, tapauskohtaiseen arviointiin sekä oikeasuhtaisuuteen.

Lausuntopalautteen perusteella tehtävässä jatkovalmistelussa tullaan arvioimaan mahdollisia muutostarpeita laillistetun sosiaalihuollon ammattihenkilön tehtävissä toimimista koskevaan sääntelyyn avoimessa yliopistossa suoritettujen opintojen perusteella. Sosiaalihuollon ammattihenkilöistä annetun lain 12 §:ään vuonna 2025 voimaan tulleella muutoksella annettiin myös muille kuin ammattiin opiskeleville mahdollisuus toimia tilapäisesti laillistetun sosiaalityöntekijän tehtävissä sosiaalityöntekijöitä koskeneen akuutin henkilöstöpulan tilanteessa. Eduskunta on edellyttänyt, että sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö arvioi sosiaalityöntekijän tehtävissä toimimisen edellytysten lieventämistä koskeneen lakimuutoksen vaikutuksia ja kokemuksia ja ottaa ne huomioon ammattihenkilölainsäädännön uudistamisessa. Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö on arvioinut asiaa hallituksen esityksessä tarkemmin kuvatulla tavalla ja ehdottanut

esityksessä useita muutoksia sosiaalihuollon ammattihenkilöiden työnjaon joustavuuden parantamiseksi ja tehtävärakenteiden kehittämiseksi. Ehdotetut muutokset muodostavat kokonaisuuden, jossa samanaikaisesti yhdenmukaistetaan sosiaali- ja terveydenhuollon säänneltyyn ammattiin opiskelevien tutkinto-opiskelijoiden edellytyksiä toimia laillistetun ammattihenkilön tehtävissä sekä mahdollistetaan sosiaalihuollon ammattihenkilöille joustava toimiminen toistensa tehtävissä laissa tarkemmin säädetyin edellytyksin. Ehdotettujen muutosten myötä ne sosiaalihuollon ammattihenkilöt, jotka olisivat suorittaneet sosiaalityön opintoja avoimessa yliopistossa, saisivat toimia jatkossakin niissä sosiaalityöntekijän tehtävissä kuin nykyisinkin, mutta pysyvämmällä tavalla. Eesityksen mukaan sosiaalihuollon ammattihenkilölaissa säädettäisiin terveydenhuollon ammattihenkilölakia vastaavasti erikseen ammattiin opiskelevien mahdollisuudesta toimia laillistetun ammattihenkilön tehtävissä (12 §) ja sosiaalihuollon ammattihenkilöiden mahdollisuudesta toimia muiden sosiaalihuollon ammattihenkilöiden tehtävissä (3 §). Ehdotetuilla muutoksilla tuettaisiin sosiaalihuollon ammattihenkilöiden keskittymistä koulutustaan (tutkintokoulutus sekä mahdolliset lisä- ja täydennyskoulutukset) ja osaamistaan vastaaviin tehtäviin sekä turvattaisiin sosiaalihuollon ammattihenkilöille pysyvämmät tehtäväjärjestelyt poistamalla toisen ammattihenkilön tehtävissä toimimiseen liittyvät aikarajat ja vaatimus toimia johdon ja valvonnan alaisena. Muutoksilla luotaisiin pysyvät lainsäädännölliset rakenteet vastata eri aikoina muuttuviin palvelutarpeisiin ja henkilöstön riittävyyteen ja saatavuuteen liittyviin vaihteluihin. Lausunnonantajia pyydetään ottamaan kantaa lausuttavana olevan esityksen ehdotukseen, joka koskee laillistetun sosiaalityöntekijän tehtävissä tilapäisesti toimimisen edellytyksiä ja ottaen huomioon sosiaalihuollon ammattihenkilöiden riittävyyden ja saatavuuden näkökulman (3 A ja 3 B).

3A) Näkemyksenne muutokseen, jolla joustavoitetaan sosiaalihuollon ammattihenkilöiden työnjakoa mahdollistamalla sosiaalihuollon ammattihenkilöiden toimiminen toistensa tehtävissä laissa tarkemmin säädetyin edellytyksin terveydenhuollon ammattihenkilöiden mahdollisuuksia vastaaviksi (laki sosiaalihuollon ammattihenkilöistä 3 §)

Yhdistys pitää perusteltuna, että osaamista voidaan hyödyntää tarkoituksenmukaisesti asiakkaiden hyväksi edellyttäen, ettei asiakas- tai potilasturvallisuus vaarannu.

Samalla yhdistys pitää tärkeänä, että myös ammattihenkilölainsäädännön kokonaisuudistuksen myöhemmissä vaiheissa tarkastellaan laajemmin moniammatillista yhteistyötä myös sosiaali- ja terveydenhuollon ulkopuolisten hyvinvointialojen kanssa.

3B) Näkemyksenne muutokseen, jolla yhdenmukaistetaan laillistetun ammattihenkilön tehtävissä tilapäisesti toimimista koskevaa sääntelyä sosiaali- ja terveydenhuollossa (laki sosiaalihuollon ammattihenkilöistä 12 §)

Ei lausuttavaa.

4) Näkemyksenne muutokseen, jolla yhdenmukaistetaan lähihoitajan ammattinimikkeen käyttöoikeuden edellytykset ja varmistetaan, että valvontaviranomaisella on yhdenmukainen toimivalta valvoa sosiaali- ja terveydenhuollon nimikesuojattuja ammattihenkilöitä.

Ei lausuttavaa.

5) Näkemyksenne muutokseen, jolla lisätään säännökset ja selkeä prosessi toisessa EU/ETA-valtiossa suoritetun tutkinnon vertailusta ja tunnustamisesta kansallista ja EU:n oikeuskäytäntöä vastaavaksi

Ei lausuttavaa.

6) Näkemyksenne muutokseen, jolla sujuvoitetaan sairaanhoitajan rajatun lääkkeenmäääämisöikeuden lupaprosessia

Ei lausuttavaa.

7) Näkemyksenne muutoksiin, joilla vähennetään sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöiden valvontalautakunnan toimintaa koskevaa byrokratiaa

Yhdistys kannattaa tarpeettoman hallinnollisen taakan vähentämistä silloin, kun oikeusturva ja valvonnan laatu eivät heikkene.

8) Näkemyksenne muutoksiin, joilla laajennetaan Lupa- ja valvontaviraston tiedonsaantioikeutta ja varmistetaan tiedonsaantioikeudet pysyvällä sääntelyllä

Yhdistys pitää tärkeänä, että tiedonsaantioikeuksien laajentamisessa huomioidaan tarkkarajaisuus, suhteellisuus ja henkilötietojen suoja.

9) Näkemyksenne muutokseen, jolla päivitetään erikoishammaslääkärikoulutukseen ottamisen edellytyksiä

Ei lausuttavaa.

10) Huomionne vaikutusten arviointiin liittyen. Onko esitysluonnoksella joitakin olennaisia vaikutuksia, joita ei esityksessä ole huomioitu?

Luontaishoitoalan Ammattilaiset ry katsoo, että esitysluonnoksen vaikutusten arvioinnissa ei ole tarkasteltu sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilölainsäädännön kokonaisuudistuksen mahdollisia vaikutuksia niihin hyvinvointipalveluihin, jotka jäävät varsinaisen ammattihenkilölainsäädännön ulkopuolelle.

Esityksessä todetaan useaan otteeseen, että kyseessä on osa laajempaa uudistusta. Tästä syystä yhdistys pitää tärkeänä, että jatkovalmistelussa arvioidaan huolellisesti myös mahdolliset vaikutukset kansalaisten valinnanvapauteen, palvelujen saatavuuteen, elinkeinovapauteen sekä täydentävien ja perinteisten hoitojen asemaan.

Mahdollisten tulevien luontaishoitoalan/vaihtoehtohoitojen/täydentävien hoitojen sääntelyratkaisujen valmistelussa tulee laatia erilliset vaikutusarviointit sekä kuulla myös täydentävien ja perinteisten hoitojen alan toimijoita.

11) Muita huomioitane esitykseen liittyen

Luontaishoitoalan Ammattilaiset ry toteaa, että Maailman terveysjärjestö WHO on Global Traditional Medicine Strategy 2025–2034 -strategiassaan sekä WHO Traditional Medicine Global Summit 2023:n Gujarat-julistuksessa korostanut tutkimusnäyttöön perustuvaa, turvallista ja tarkoituksenmukaisesti säänneltyä perinteisten, täydentävien ja integratiivisten hoitojen huomioon ottamista kansallisissa terveysjärjestelmissä.

Yhdistys pitää tärkeänä, että myös Suomessa mahdollinen täydentäviä ja perinteisiä hoitoja koskeva sääntely valmistellaan avoimesti, vaikutusarviointeihin perustuen sekä kaikkia keskeisiä sidosryhmiä kuullen.

Lisäksi yhdistys muistuttaa Euroopan unionin suhteellisuusperiaatteesta.

Mahdollisten uusien ammatinharjoittamista koskevien rajoitusten tulee olla välttämättömiä, oikeasuhtaisia ja huolellisesti perusteltuja.

Täydentävät ja perinteiset hoidot muodostavat merkittävän osan suomalaisten käyttämistä hyvinvointipalveluista. Tämän vuoksi mahdollisissa myöhemmissä lainsäädäntöhankkeissa on arvioitava myös vaikutukset kansalaisten valinnanvapauteen, palvelujen saatavuuteen sekä elinkeinovapauteen.

Mahdolliset täydentäviä ja perinteisiä hoitoja koskevat sääntelymuutokset tulee valmistella omana kokonaisuutenaan, niistä tulee tehdä kattavat vaikutusarviointit ja niiden valmistelussa tulee kuulla tasapuolisesti myös alan toimijoita.

Wikström Anu
Luontaishoitoalan Ammattilaiset ry.